

Surdopedie

Mgr. et Mgr. Nora Zahradníková

Terminologické vymezení

- z lat. *surdus* – hluchý , řec. *paideia* – výchova
 - ❖ **pedagogika osob se sluchovým postižením**
- Do r. 1983 součást *logopedie*, dnes samostatná vědní disciplína - multidisciplinární obor → spec. ped obory (kombi vady), biologické, psychologické, sociologické a medicínské obory (pediatrie, ORL a foniatrie)
- Cílová skupina: *neslyšící, nedoslýchaví, ohluchlí*
- Cíl surdopedie: zprostředkování komunikačních kompetencí (=systém pravidel k produkování promluv a jejich rozumění)
- Neslyšící vs. neslyšící

Statistika a výskyt:

- v ČR cca 500 tisíc osob se SP
- Presbyakusis – patologicky při NKS

...jistě zajímavé...

- 90% neslyšících pochází z rodin, ve kterých není žádný člen se SP
- 90% neslyšících si bere nedoslýchavého/neslyšícího partnera
- 90% všech dětí z manželství neslyšících jsou slyšící
- <http://www.youtube.com/watch?v=rP2EfJGQY3A>

„Neslyšící?“

Klasifikace sluchových vad

3 hlediska:

- ❖ Místo vzniku postižení
- ❖ Období vzniku postižení
- ❖ Stupeň postižení

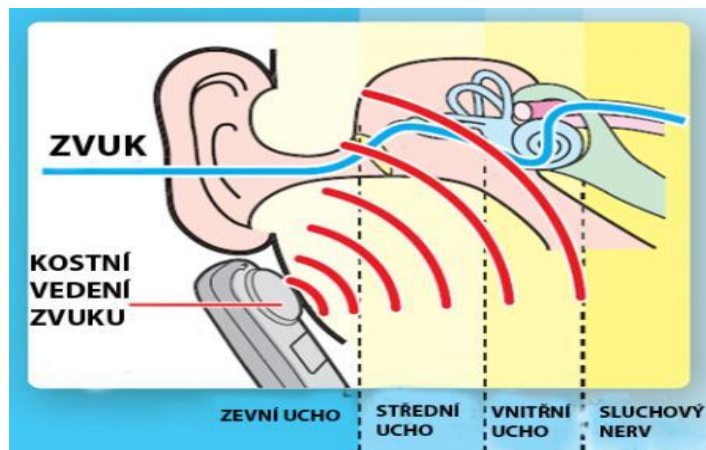
Klasifikace – místo vzniku postižení

1. periferní nedoslýchavost/hluchota

- a) převodní (konduktivní) – narušen zevní zvukovod a střední ucho
- b) percepční (senzorieurální) – porucha vnitřního ucha, sluchových buněk či sluchových nervů
- c) smíšená

2. centrální nedoslýchavost/hluchota

- korový a podkorový systém v mozku

Období vzniku postižení

1. vrozené (hereditární) vady sluchu

- ✓ geneticky podmíněné
- ✓ kongenitálně získané

a) prenatalní – nemoci matky v průběhu těhotenství, zejména v 1. trimestru (spalničky, toxoplazmóza, zarděnky), RTG záření

b) perinatální – protahovaný porod, nízká porodní hmotnost, Rh-inkontabilita, asfyxie,...

2. Získané (postnatální) vady sluchu

- a) Získané před fixací řeči (prelingválně, do 6. roku života dítěte)
- b) Získané po fixaci řeči (postlingválně, po 6. roku a v průběhu života)

Stupeň postižení

Velikost ztráty sluchu podle WHO	Název kategorie ztráty sluchu	Název podle vyhlášky MPSV
0-25 dB	Normální sluch	
26-40 dB	Lehká nedoslýchavost	Lehká nedoslýchavost
41-55 dB	Střední nedoslýchavost	Středně těžká nedoslýchavost
56-70 dB	Středně těžké postižení sluchu	Těžká nedoslýchavost
71-90 dB	Těžké postižení sluchu	Praktická hluchota

Nad 90 dB

Velmi závažné postižení
sluchu

Úplná hluchota

Sluchová protetika

- pomůcky usnadňující *vnímání mluvené řeči* – sluchadla, kochleární implantát
- p. usnadňující *tvoření mluvené řeči* – logopedické pomůcky (artikulační zrcadlo, špátle, sondičky,...)
- p. motivující *ke čtení*- teletext, titulky, textová komunikace,
- p. usnadňující *získávání informací* – PC, televizní technika, internet, psací telefon, multimediální programy
- ostatní pomůcky, kt. transformují zvukové podněty na vibrace nebo světelné signály – světelný zvonek, vibrační budík

Komunikační techniky SP

- 1. audioorální systém – mluvený jazyk
- 2. vizuálně motorický – znakový jazyk, prstová abeceda
- <http://znakovanismiminky.cz/index.php?disp=galeriev>

Komplexní péče o SP

- Středisko rané péče pro SP
- SPC pro SP
- Mateřské školy pro SP
- Základné školy pro SP
- Střední školy pro SP
- Studium studentů se SP na VŠ

Středisko rané péče pro SP (*Tamtam*)

- Sociální služba (terénní i ambulantní)
- raná péče do 4. roku věku dítěte se zdravotním postižením, do 7.roku u kombinovaného postižení
- včasná intervence – komplex služeb orientovaný na celou rodinu dítěte raného věku se zdravotním postižením; klient = CELÁ RODINA

Speciálně pedagogická centra pro SP

- odborná speciálně pedagogická péče o SP děti od raného věku, surdopedická intervence, depistáž SP
- zvolení rehabilitační metody pro podporu rozvoje komunikačních schopností
- psychorehabilitační pomoc a sociální poradenství rodině
- metodická pomoc učitelům, zejm. u integrovaných žáků (IVP, kompenzační pomůcky, konzultace atd.)
- výchovně vzdělávací péče – výchova odezírání, sluchová výchova, individuální logopedická péče, smyslová výchova atd.

Mateřské školy pro SP

- děti od 3 do 6 let s různými stupni SP
- důraz na diagnostiku
- *úkoly*
 - navazování komunikace
 - tvoření a rozvíjení hlasu
 - rozvíjení zrakového vnímání, zaměřeného na nácvik odezírání
 - seznámení dítěte s možnostmi hmatového vnímání, rozvíjení hrubé a jemné motoriky
 - reedukace sluchu
 - rozvíjení řeči od nejranějšího věku, podpora vztahu k mluvené řeči
 - začátky čtení pomocí globální metody
 - dosažení funkční komunikace s využitím nonverbálních prostředků – mimiky, gestikulace a přirozených posunků, příp. znakového jazyka

Základní a střední školy pro SP

ZŠ

- volba vzdělávacího programu závisí na řediteli
- volba cesty vzdělávání
 - orální komunikace
 - bilingvální komunikace
 - totální komunikace

SŠ

- SOU, OU, praktické školy
- nejčastější obory - strojní mechanik, malíř-lakýrník, krejčí, dámská krejčová, truhlář, kuchař, cukrář, elektrikář, zahradník, zámečnick, šička, klempíř, čalouník
- samostatné obory při ZŠ pro SP
- maturitní studium – zubní technik, SŠ oděvní, SŠ pedagogická – obor předškolní a mimoškolní pedagogika, SPŠ elektrotechnická – výpočetní technologie, gymnázium

Studium SP na vysokých školách

- Výchovná dramatika neslyšících – JAMU (Bc.)
- Čeština v komunikaci neslyšících – FF UK
- Integrovaná forma studia - MU, UK ...

(VŠ centra pro studenty s speciálními vzdělávacími potřebami – př. MU Teiresias)

Video

- <http://www.youtube.com/watch?v=MojJ2wLP4Eo>